

Programske smernice

PREDŠOLSKA VZGOJA V VRTCU

SVETOVALNA SLUŽBA

V VRTCU

Programske smernice

PREDŠOLSKA VZGOJA V VRTCU

SVETOVALNA SLUŽBA

V VRTCU

Nacionalni kurikularni svet

Področna kurikularna komisija za vrtce

Kurikularna komisija za svetovalno delo

Programske smernice
SVETOVALNA SLUŽBA

KURIKULARNA KOMISIJA ZA SVETOVALNO DELO
dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič, Fakulteta za socialno delo
Ksenija Bregar Golobič, Urad RS za šolstvo
dr. Janez Bečaj, Filozofska fakulteta
dr. Sonja Pečjak, Filozofska fakulteta
dr. Metod Resman, Filozofska fakulteta
mag. Tanja Bezič, Zavod RS za šolstvo
Marica Dobnik Žerjav, Osnovna šola Ivan Cankar, Vrhnika
Jure Grgurevič, Gimnazija Šentvid
Saša Niklanović, Zavod RS za zaposlovanje
Bogdana Šmuk, Vrtec Oton župančič, Ljubljana

Konzulenti

dr. Simona Tancig, Pedagoška fakulteta
dr. Darja Zorc Maver, Pedagoška fakulteta
Brigita Rupar, Zavod RS za šolstvo
Marko Žvokelj, Zavod RS za zaposlovanje

Strokovna redakcija **Ksenija Bregar Golobič**

Izdal in založil **Zavod Republike Slovenije za šolstvo**
Predstavnik založbe **mag. Gregor Mohorčič**

Uredila **Andreja Nagode**

Jezikovni pregled **Nika Schlamberger**

Oblikovanje **Suzana Kogoj**

Prelom in tisk **Birografika BORI d. o. o., Ljubljana**

Naklada 2.050

Prvi natis

Ljubljana, 2008

Sprejeto na 28. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, dne 13. 5. 1999.

Izid publikacije je omogočilo sofinanciranje Evropskega socialnega sklada Evropske unije in Ministrstva za šolstvo in šport.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

373.211.21

PROGRAMSKE smernice. Svetovalna služba v vrtcu / [Gabi Čačinovič Vogrinčič ... et al.]. - 1. natis. - Ljubljana : Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2008

ISBN 978-961-234-653-9

1. Čačinovič Vogrinčič, Gabi
238882816

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2008

Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja gradiva ni dovoljeno reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršen koli pomnilniški medij) oblike reprodukcije.

KAZALO

1. SPLOŠNA IZHODIŠČA	5
1.1 TEMELJNA OPREDELITEV	5
1.2 TEMELJNA NAČELA	10
1.3 OSNOVNE VRSTE DEJAVNOSTI	14
2. SVETOVALNA SLUŽBA V VRTCU	16
2.1 UVOD	16
2.2 OSNOVNA PODROČJA DELA SVETOVALNE SLUŽBE V VRTCU	18
2.2.1 Svetovalno delo z otroki	18
2.2.2 Svetovalno delo z vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev	19
2.2.3 Svetovalno delo s starši in družinami	20
2.2.4 Sodelovanje z vodstvom vrtca	22
2.2.5 Sodelovanje z zunanjimi ustanovami	23
2.3 POGOJI	24
3. VIRI IN LITERATURA	25

Zelo pomembno se mi zdi, da koncept, kot smo ga nastavili v Programskih smernicah, podpira vse udeležene v ustanovi, svetovalne delavce, če jih seveda najprej omenim, ter otroke, učitelje in starše, v tem, da si upajo raziskati sedanost, v kateri delajo in živijo; za probleme, ki jih imajo, za nove projekte, ki jih želijo, za pomoč, ki jo potrebujejo, pa res prevzeti odgovornost in upati, da je problem mogoče rešiti. Zares želim, da se Programske smernice berejo na način, da svetovalna služba strokovno ravna tako, da bi vsi udeleženi v vzgojno-izobraževalnem procesu imeli boljše pogoje, bolj spodbudno okolje, več moči, več poti, več alternativ in več perspektive. /.../ Ne izključevati, temveč vključevati in podpirati vse sodelujoče v vzgojno-izobraževalnem procesu, to se mi zdi strašansko pomembno. Želim si ta način branja Smernic, ker smo jih tako zapisali za vse, ki sodelujemo v projektih za otroke, saj vedno gre zanje.

dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič,

predsednica Kurikularne komisije za svetovalno delo v pogovoru za *Šolsko svetovalno delo*, IV, 2, 1999, str.7

1. SPLOŠNA IZHODIŠČA

1.1 Temeljna opredelitev

Temeljni vzgojno-izobraževalni cilj vrtca oziroma šole¹ ter v tem okviru tudi temeljni cilj svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli je optimalni razvoj otroka ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo.

Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli pomaga in sodeluje z osnovnim namenom, da bi bili vsi posamezni udeleženci² v vrtcu oziroma šoli in vzgojno-izobraževalna ustanova kot celota čimbolj uspešni pri uresničevanju temeljnega in v tem okviru vseh drugih sistemsko zastavljenih splošnih in posebnih vzgojno-izobraževalnih ciljev.

Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli opravlja interdisciplinarno zasnovano strokovno delo v vrtcu za vrtec oziroma v šoli za šolo.

Njena temeljna naloga je, da se na podlagi svojega posebnega strokovnega znanja preko svetovalnega odnosa in na strokovno avtonomni način vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oziroma šoli s tem, da pomaga in sodeluje z vsemi udeleženci v vrtcu oziroma šoli in po potrebi tudi z ustreznimi zunanji ustanovami.

Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli je potemtakem strokovni sodelavec v vrtcu oziroma šoli, ne pa strokovni servis vrtca oziroma šole za vrtec oziroma šolo.

¹ Izraz »šola« vključuje osnovne, poklicne in strokovne šole, gimnazije, zavode za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, domove za učence in dijaške domove.

² Izraz »udeleženec« vključuje otroke, učence, vajence, dijake, vzgojitelje, učitelje, vodstvo vzgojno-izobraževalne ustanove in starše.

Temeljni vzgojno-izobraževalni cilj vrtca oziroma šole ter v tem okviru tudi temeljni cilj svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli je optimalni razvoj otroka ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo.

<p>temeljni cilj vrtca oziroma šole, temeljni cilj svetovalne službe</p>	<p>Svetovalna služba je eden od podsistemov v vrtcu oziroma šoli, zato je njen temeljni cilj opredeljen s temeljnim ciljem vrtca oziroma šole. Po svojem položaju, vlogi in nalogah potemtakem ni niti izven sistema niti nad njim. Skupaj z ostalimi podsistemi v vrtcu oziroma šoli si prizadeva uresničevati temeljni cilj vrtca oziroma šole kot celote.</p>
<p>optimalni razvoj otroka</p>	<p>Temeljni cilj vseh sodelujočih v vzgojno-izobraževalnem procesu je optimalni razvoj otroka. Temeljni cilj svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli je podpreti vse sodelujoče pri uresničevanju tega skupnega cilja.</p>
<p>ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost, telesno in duševno konstitucijo</p>	<p>Temeljni cilj vrtca oziroma šole je omogočiti optimalni razvoj vsakemu otroku v vrtcu oziroma šoli. Vsi otroci ne glede na individualne ali skupinske razlike imajo pravico do enakih možnosti za optimalno napredovanje v vzgoji in izobraževanju. Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli sodeluje pri zagotavljanju, vzpostavljanju in vzdrževanju pogojev za optimalni razvoj vsakega otroka v vrtcu oziroma šoli.</p>

Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli pomaga in sodeluje z osnovnim namenom, da bi bili vsi posamezni udeleženci v vrtcu oziroma šoli in vzgojno-izobraževalna ustanova kot celota čimbolj uspešni pri uresničevanju temeljnega in v tem okviru vseh drugih sistemsko zastavljenih splošnih in posebnih vzgojno-izobraževalnih ciljev.

<p>pomaga in sodeluje, da bi bili vsi skupaj čimbolj uspešni</p>	<p>Naloga svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli je, da v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo nudi pomoč posameznikom in skupinam v vrtcu oziroma šoli ter sodeluje pri načrtovanju, izvajanju in evalvaciji vsakdanjega vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oziroma šoli in tako prispeva k čim večji uspešnosti posameznikov, skupin in vrtca oziroma šole kot celote.</p>
---	---

Svetovalna služba v vrtcih oziroma šolah opravlja interdisciplinarno zasnovano strokovno delo v vrtcu za vrtec oziroma v šoli za šolo.

interdisciplinarno delo	<p>Delo svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli je zaradi kompleksne povezanosti pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj v zasnovi interdisciplinarne narave, zato je z vidika opredelitve svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli pomembno sodelovanje svetovalnih delavcev z različnim strokovnim profilom v timu.</p> <p>Za sodelovanje med svetovalnimi delavci z različnim strokovnim profilom je najpomembnejše, da si vsak posamezni svetovalni delavec vedno znova prizadeva, da v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo čimbolj jasno opredeli svoj vsakokratni delež oziroma prispevek v projektu pomoči in/ali sodelovanja. Sodelovanje med svetovalnimi delavci z različnim strokovnim profilom naj temelji na vzajemni podpori, vzpostavljanju in ohranjanju strokovnih različnosti ter posebnosti, in ne na izključevanju ali stapljanju mej in razlik med različnimi strokovnimi profili oziroma strokovnostmi.</p> <p>Interdisciplinarni pristop pa se ne nanaša samo na povezovanje in sodelovanje svetovalnih delavcev z različnim strokovnim profilom, temveč se v enaki meri nanaša tudi na ustvarjalno interdisciplinarno soočanje in sodelovanje z drugimi strokovnimi sodelavci tako v vrtcu oziroma šoli kakor tudi iz ustreznih zunanjih ustanov.</p>
v vrtcu za vrtec oziroma v šoli za šolo	<p>Mesto svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli je znotraj ustanove, v kateri in za katero opravlja svetovalno delo. Samo znotraj vrtca oziroma šole se zmore najbolj učinkovito odzvati na vsakokratne individualne potrebe udeležencev kakor tudi potrebe vrtca oziroma šole kot celote.</p>

Njena temeljna naloga je, da se na podlagi svojega posebnega strokovnega znanja preko svetovalnega odnosa in na strokovno avtonomni način vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oziroma šoli s tem, da pomaga in sodeluje z vsemi udeleženci v vrtcu oziroma šoli in po potrebi tudi z ustreznimi zunanjimi ustanovami.

na podlagi posebnega strokovnega znanja	<p>Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli pomaga in sodeluje s svojim posebnim strokovnim znanjem in na tej osnovni podlagi opravlja posebna strokovna dela, ki so za čimbolj uspešno in kvalitetno uresničevanje zastavljenih vzgojno-izobraževalnih ciljev pomembna in potrebna.</p>
--	--

preko svetovalnega odnosa

Pojem svetovalnega odnosa je temeljno strokovno izhodišče za svetovalno službo v vrtcu oziroma šoli. Pomeni posebni strokovni pristop, ki bistveno opredeljuje vse različne oblike in metode dela svetovalne službe. Po njem je svetovalna služba imenovana.

Svetovalni odnos je posebni strokovni odnos, ki temelji na dogovoru z vsakim posameznim udeležencem.

Svetovalna služba si preko svetovalnega odnosa prizadeva vzpostaviti, razvijati in vzdrževati ustvarjalno soočanje in sodelovanje vseh udeležencev v projektu pomoči in/ali sodelovanja. Preko svetovalnega odnosa si prizadeva vzdrževati odprte možnosti za stalno vzpostavljanje in razvijanje mreže pomoči ter sodelovanja svetovalne službe z vsemi udeleženci.

Svetovalna služba je odgovorna, da vedno znova s svoje strani strokovno korektno vzpostavlja in vzdržuje svetovalni odnos z vsemi udeleženci v vrtcu oziroma šoli.

na strokovno avtonomni način

V strokovnem pogledu je svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli pri svojem delu avtonomna. Vselej - ne glede na mišljenje ali pričakovanja drugih v vzgojno-izobraževalni ustanovi - je dolžna posredovati korektna strokovna mnenja. Ko gre za strokovna vprašanja, o načinih svojega dela odloča sama. Prav tako ima pravico in dolžnost odkloniti vse naloge in zadolžitve, ki so v nasprotju s strokovnimi načeli dela ali poklicnim etičnim kodeksom.

če svetovalno službo v vrtcu oziroma šoli sestavlja več svetovalnih delavcev z različnim strokovnim profilom, strokovno avtonomno ravnanje zavezuje vsakega posameznega svetovalnega delavca.

Z lastno strokovno avtonomno držo svetovalna služba hkrati prispeva k strokovni avtonomiji vrtca oziroma šole.

se vključuje v kompleksno reševanje vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oziroma šoli

Za svetovalno službo je pomembno, da v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo pri svojem delu pristopa celostno in kompleksno. Svetovalna služba v projektih pomoči in/ali sodelovanja zato vedno pristopa tudi z vidika konteksta (mreže interakcij in ravnanj).

Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli se pri svojem delu ne omejuje na individualiziran pristop, ki bi izključeval sistemski oziroma kontekstualni vidik težav ali motenj. Posameznikove težave ali težave skupine si zato prizadeva reševati na obeh ravneh, neposredno s posameznikom na individualni ravni in posredno na ravni konteksta.

<p>pomaga in sodeluje z vsemi udeleženci</p>	<p>Iz celostnega in kompleksnega pristopa svetovalne službe sledi, da svojo temeljno nalogo lahko opravlja le preko sodelovanja z vsemi podsistemi oziroma udeleženci vrtca oziroma šole. Do nobenega od podsistemov oziroma udeležencev (posameznikov ali skupin) si ne sme zapirati poti, nasprotno, s svojo posebno strokovno držo si mora zagotavljati stalno možnost sodelovanja z vsemi udeleženci.</p> <p>Ker za otroka v vrtcu oziroma šoli najpomembnejši kontekst zagotovo predstavlja oddelčna skupina, v okviru katere se pod vodstvom vzgojiteljev oziroma učiteljev odvija vsakdanje vzgojno-izobraževalno delo, je za svetovalno službo še posebnega pomena uspešno sodelovanje prav z vzgojitelji in učitelji.</p>
<p>po potrebi tudi z ustreznimi zunanji ustanovami</p>	<p>Z vidika strokovne avtonomnosti, celostnega in interdisciplinarnega pristopa je za svetovalno službo pomembno sodelovanje z zunanjimi strokovnimi sodelavci, tako s svetovalnimi delavci drugih strokovnih profilov iz sosednjih vrtcev oziroma šol kot s strokovnimi sodelavci iz ustreznih drugih ustanov.</p>

Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli je potemtakem strokovni sodelavec v vrtcu oziroma v šoli, ne pa strokovni servis vrtca oziroma šole za vrtec oziroma šolo.

<p>strokovni sodelavec, ne strokovni servis</p>	<p>Svetovalna služba je strokovni sodelavec v vrtcu oziroma šoli, ki skupaj z drugimi strokovnimi delavci v vrtcu oziroma šoli oblikuje vsakdanje življenje v vrtcu oziroma šoli.</p> <p>Svetovalna služba v vrtcu z vrtcem oziroma v šoli s šolo sodeluje že v izhodišču - pri samem načrtovanju, vzpostavljanju in vzdrževanju ustreznih pogojev za varno in hkrati spodbudno vzgojno-izobraževalno okolje, ki omogoča otrokovo optimalno napredovanje. Svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli potemtakem ni mogoče razumeti kot servis, ki naj bi interventno priskočil na pomoč samo ob različnih motnjah in težavah.</p>
--	---

1.2 Temeljna načela

Temeljna načela predstavljajo osnovno orientacijo ali okvir za profesionalno opravljanje svetovalnega dela v vrtcih oziroma šolah.

1. Načelo strokovnosti in strokovnega izpopolnjevanja

Svetovalni delavci v vrtcu oziroma šoli morajo delo opravljati strokovno korektno, t. j. v skladu s strokovnimi spoznanji in s strokovno etičnimi načeli.

Temeljna strokovno etična načela, po katerih se morajo ravnati svetovalni delavci ne glede na izobrazbo oziroma strokovni profil, in ne glede na to, v kateri vzgojno-izobraževalni ustanovi opravljajo svetovalno delo, so *načelo dobrobiti*, *načelo prostovoljnosti* in načelo zaupanja.

Prvo temeljno načelo svetovalnega dela, iz katerega izhaja in na katerem gradi svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli, je *dobro otroka, učenca, vajenca, dijaka*, še posebno zato, ker gre za najšibkejšega in najbolj ranljivega udeleženca v vrtcu oziroma šoli. Svetovalno delo v prvi vrsti ne sme biti v škodo otroka, učenca, vajenca, dijaka, ne sme mu povzročati neupravičenega nelagodja, stisk, zadreg in stresov, ne sme ga stigmatizirati v socialnem okolju.

Drugo načelo je *načelo prostovoljnosti*. Vsi udeleženci v vrtcu oziroma šoli morajo v svetovalni odnos vstopati prostovoljno. Otrok, učenec, vajenec, dijak in njegovi starši v svetovalni odnos ne smejo biti prisiljeni. Svetovalni odnos je avtonomna odločitev vseh udeleženihih v njem. Načelo prostovoljnosti ne velja v posebnih primerih, ko je ogrožen otrok oziroma kdo drug.

Tretje načelo svetovalnega dela je *načelo zaupanja in zaupnosti* povedanega v svetovalnem odnosu, ki je pogoj, da se svetovalni odnos sploh lahko vzpostavi. Strokovno etično načelo zaupnosti se pri opravljanju svetovalnega dela v vrtcu oziroma šoli dopolnjuje s pravili varstva osebnih podatkov.

Svetovalni delavci v vrtcih oziroma šolah imajo pravico in so se dolžni stalno strokovno izpopolnjevati ter preverjati lastno strokovnost v supervizijskih, intervizijskih in podobnih skupinah.

2. Načelo strokovne avtonomnosti

V strokovnem pogledu je svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli pri svojem delu avtonomna. Vselej – ne glede na mišljenje ali pričakovanja drugih v vzgojno-izobraževalni ustanovi – je dolžna posredovati korektna strokovna mnenja. Ko gre

za strokovna vprašanja, o načinih svojega dela odloča sama. *Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli ima pravico in dolžnost odkloniti vse naloge in zadolžitve, ki so v nasprotju s strokovno etičnimi načeli dela.*

Načelo strokovne avtonomnosti velja tudi za odnos med svetovalnimi delavci znotraj svetovalne službe. Ustvarjalno sodelovanje med svetovalnimi delavci z različnim strokovnim profilom temelji na strokovni avtonomnosti vsakega posameznega svetovalnega delavca, zato je najpomembnejše, da vsak posamezni svetovalni delavec vedno znova v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo čimbolj jasno opredeli svoj vsakokratni delež oziroma prispevek v projektu pomoči in/ali sodelovanja. Svetovalni delavec ima v odnosu do svetovalnega delavca drugega strokovnega profila prav tako pravico in dolžnost odkloniti vse naloge, ki presegajo njegovo strokovno področje.

Sodelovanje med svetovalnimi delavci z različnim strokovnim profilom naj potemtakem temelji na jasnih strokovno avtonomnih opredelitvah in prispevkih, na njihovi vzajemni podpori, na vzpostavljanju in ohranjanju strokovnih mej, različnosti ter posebnosti, in ne na izključevanju ali stapljanju različnih strokovnih profilov oziroma strokovnosti.

Z vidika strokovne avtonomnosti je pomembno, da se svetovalna služba oziroma svetovalni delavec, kadar je treba, zna obrniti na ustreznega strokovnjaka tudi zunaj vrtca oziroma šole.

3. Načelo interdisciplinarnosti, strokovnega sodelovanja in povezovanja

Svetovalni delavec v vrtcu oziroma šoli je lahko pedagog, psiholog, socialni delavec, defektolog ali socialni pedagog. *Načelo interdisciplinarnosti ter strokovnega sodelovanja in povezovanja velja za svetovalno službo v vrtcu oziroma šoli ne glede na to, če jo sestavlja eden, dva ali več svetovalnih delavcev.* Delo svetovalne službe je zaradi kompleksne povezanosti pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj najbolj učinkovito, kadar jo sestavlja tim različnih strokovnjakov. S tega zornega kota je smiselno povezovanje in sodelovanje svetovalnih delavcev različnega strokovnega profila iz različnih vrtcev oziroma šol kakor tudi svetovalnih delavcev s strokovnjaki iz ustreznih zunanjih ustanov.

Interdisciplinarno povezovanje in sodelovanje pa ne velja samo za svetovalne delavce v svetovalni službi, temveč za vse strokovne delavce v vrtcu oziroma šoli. Svetovalna služba s svojo specifično strokovno držo *spodbuja in pomaga vzdrževati kulturo interdisciplinarnega povezovanja in sodelovanja v vrtcu oziroma šoli kot celoti.*

Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli se strokovno povezuje in sodeluje *tudi s strokovnimi sodelavci v ustreznih zunanjih ustanovah z namenom dopolnjevanja v*

svetovalni dejavnosti bodisi na področju pomoči posamezniku ali skupini bodisi na področju razvojnih in preventivnih dejavnosti, ki se nanašajo na vrtec oziroma šolo kot celoto (npr. s svetovalnimi centri, vzgojnimi posvetovalnicami, z zdravstvenimi domovi ter drugimi ustreznimi zdravstvenimi ustanovami in organizacijami, s centri za socialno delo ter drugimi ustreznimi socialno-varstvenimi ustanovami in organizacijami, z Zavodom RS za šolstvo, Zavodom RS za zaposlovanje, matičnimi fakultetami, Pedagoškim inštitutom in raznimi drugimi vladnimi ter civilno-družbenimi ustanovami, organizacijami in društvi). Zunanji strokovni sodelavec svetovalne službe v vrtcu je tudi svetovalna služba v drugem vrtcu ali svetovalna služba v šoli in obratno.

Z vidika celostnosti ter večje učinkovitosti in profesionalnosti opravljenega svetovalnega dela v posameznem vrtcu oziroma šoli je pomembno tudi medsebojno strokovno povezovanje in sodelovanje svetovalnih delavcev iz istovrstnih in različnih (glede na stopnjo in vrsto) vzgojno-izobraževalnih ustanov.

4. Načelo aktualnosti

Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli opravlja svetovalno delo za vrtec oziroma šolo. Pri svojem delu mora upoštevati posebnosti posameznega vrtca oziroma šole in izhajati iz vsakokratnih potreb posameznega vrtca oziroma šole, tako vsakokratnih življenjskih potreb udeležencev posameznikov, potreb oddelka, razreda, skupine, predmeta ipd. kot tudi dolgoročnejših razvojnih potreb vrtca oziroma šole kot ustanove. *Program svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli je del vsakokratnega programa vrtca oziroma šole.*

5. Načelo razvojne usmerjenosti

Delo svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli je v skladu z najsplošnejšim vzgojno-izobraževalnim ciljem tako vrtca kot šole usmerjeno v *optimalni razvoj otroka, učenca, vajenca ali dijaka* ter hkrati v *razvoj vrtca oziroma šole* kot celote.

Neposredno individualno ali skupinsko delo z otroki, učenci, vajenci ali dijaki se dopolnjuje s posrednimi oblikami svetovalnega dela, med katerimi je zelo pomembno razvojno-analitično delo, ki se nanaša na ugotavljanje in spreminjanje celote pogojev tako posameznikovega vsakdanjega življenja in dela v vrtcu oziroma šoli kot vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oziroma šoli sploh.

6. Načelo fleksibilnega ravnotežja med osnovnimi vrstami dejavnosti svetovalne službe

Ne glede na to, ali gre za svetovalno službo v vrtcu ali šoli, in ne glede na to, ali svetovalno službo sestavlja pedagog, psiholog, socialni delavec, defektolog ali so-

cialni pedagog, mora program svetovalne službe vsebovati vse tri osnovne vrste dejavnosti svetovalne službe, *dejavnosti pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije*. Samo tako je zagotovljena *celostnost* prispevka svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli.

Konkretni izbor dejavnosti znotraj posamezne osnovne vrste dejavnosti svetovalne službe pa je odvisen od strokovnega profila svetovalnega delavca oziroma strokovnih profilov svetovalnih delavcev v svetovalni službi in od posebnosti ter vsakokratnih aktualnih in razvojnih potreb vrtca oziroma šole.

7. Načelo celostnega pristopa

Za svetovalno službo v vrtcu oziroma šoli je zelo pomembno, da pri svojem delu vselej pristopa celostno - da upošteva posameznika kot osebnost v celoti in da pri obravnavi posameznika ne spregleda, da je posameznik s svojim ravnanjem vselej del ožjega in širšega socialnega okolja. *V svetovalnem odnosu zato nujno upošteva posameznikove povezave z ostalimi udeleženci oziroma podsistemi, ki tako ali drugače vplivajo na njegovo ravnanje*. Prav zato svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli *pomaga in sodeluje* na obeh ravneh, na individualni, t. j. *na ravni posameznika*, in *na ravni konteksta* v vzgojno-izobraževalni ustanovi ter širšem socialnem okolju, t. j. na ravni celote.

Za delovanje svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli na ravni celote (konteksta) je zelo pomembno, da znotraj vzgojno-izobraževalne ustanove kakor tudi v razmerju do zunanjih sodelavcev oziroma udeležencev vzpostavi in ohranja položaj, ki ji omogoča stalno in odprto sodelovanje z vsemi udeleženci. *Še posebno pomembno je, da ta dragoceni položaj vzpostavi in vzdržuje z vzgojitelji in učitelji, nosilci vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oziroma šoli*.

8. Načelo sodelovanja v svetovalnem odnosu

Svetovalna služba si s svoje strani preko svetovalnega odnosa prizadeva vzpostavljati in vzdrževati pogoje tako za stalne odprte možnosti sodelovanja svetovalne službe z vsemi udeleženci kakor tudi za ustvarjalno sodelovanje udeležencev med seboj v projektih pomoči in/ali sodelovanja.

Svetovalna služba si na podlagi svojega posebnega strokovnega znanja preko svetovalnega odnosa prizadeva za sodelovanje, ki temelji na ustvarjalno kritičnem soočanju vsestranskih pristranosti in konfliktov ter razvijanju sposobnosti za ravnanje z njimi oziroma za njihovo preseganje *na način, ki omogoča nadaljevanje sodelovanja* med obema stranema oziroma med vsemi udeleženi v svetovalnem odnosu.

Svetovalna služba si zato prizadeva, da vedno znova sebi in drugim pomaga preseči možne pristranosti in konflikte na odnosni ravni ter tako ponovno vzpostavi pogoje za sodelovanje z udeleženci oziroma udeležencev med seboj.

Za lastno dostopnost vsem udeležencem si mora svetovalna služba stalno prizadevati in jo vzdrževati. Prav zato je zelo pomembno, da svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli ne nastopa kot predstavnik enega podsistema proti drugemu. *Svetovalna služba je strokovni sodelavec vseh udeležencev, ne pa servis enega podsistema proti drugemu.*

9. Načelo evalvacije lastnega dela

Naslanjanje svetovalnega dela na posebne in vsakokratne potrebe vrtca oziroma šole zahteva dobro načrtovanje in evalvacijo lastnega dela.

Eden od najpomembnejših pogojev profesionalnosti je evalvacija lastnega dela. Da bi bili v prihodnje boljši in učinkovitejši, se je treba z rezultati dela soočiti na čim bolj kritičen in objektivni način. Bistvo evalvacije je zato v prvi vrsti *kritična analiza svetovalnega dela*, ki sloni na primerjavi načrtovanih ciljev in rezultatov.

1.3 Osnovne vrste dejavnosti

Svetovalna služba se vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj v vrtcu oziroma šoli preko treh osnovnih, med seboj povezanih in pogosto prepletenih vrst dejavnosti svetovalne službe:

- *dejavnosti pomoči,*
- *razvojnih in preventivnih dejavnosti ter*
- *dejavnosti načrtovanja in evalvacije.*

Svetovalna služba preko teh treh osnovnih vrst dejavnosti pomaga vsem možnim udeležencem v vrtcu oziroma šoli (otrokom, učencem, vajencem, dijakom, vzgojiteljem, učiteljem, vodstvu, staršem) in z njimi sodeluje na naslednjih področjih vsakdanjega življenja in dela v vrtcu oziroma šoli:

- *učenja in poučevanja (oz. igre in poučevanja v vrtcu),*
- *šolske kulture, vzgoje, klime in reda (oz. kulture, vzgoje, klime in reda v vrtcu),*
- *telesnega, osebnega (spoznavnega in čustvenega) in socialnega razvoja,*
- *šolanja in poklicne orientacije (oz. sprejema otrok v vrtec in njihovega prehoda v šolo)*
- *ter na področju socialno-ekonomskih stisk.*

1. Dejavnosti pomoči

Pomoč zajema vse tiste dejavnosti, naloge in projekte svetovalne službe, ki so odgovor na potrebo po pomoči kogarkoli od možnih udeležencev vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oziroma šoli.

Ker je za svetovalno službo bistvenega pomena, da pri svojem delu pristopa celostno in kompleksno, dejavnosti pomoči obsegajo tako *najrazličnejše neposredne oblike dajanja pomoči posamezniku ali skupini* kakor tudi *vrsto posrednih strokovnih aktivnosti*, ki so potrebne znotraj ali tudi zunaj vrtca oziroma šole.

2. Razvojne in preventivne dejavnosti

Razvojne in preventivne dejavnosti svetovalne službe so *del razvojnih nalog vrtca oziroma šole* kot ustanove. Svetovalna služba se vključuje v razvojno-analitično delo v vrtcu oziroma šoli, s pomočjo katerega se spremlja in ugotavlja obstoječe stanje. Sodeluje pri načrtovanju raznih sprememb in izboljšav v vzgojno-izobraževalnem procesu, vodi ali koordinira različne razvojne, inovativne in preventivne projekte v vrtcu oziroma šoli.

Del razvojnih nalog so različne *preventivne oblike dela*, za katere je z vidika opredelitve svetovalne službe posebno pomembno, da niso usmerjene le neposredno na posameznika ali skupino, temveč *se praviloma usmerjajo tudi na odstranjevanje ovir in vzpostavljanje ustreznih pogojev v vzgojno-izobraževalnem okolju*.

3. Dejavnosti načrtovanja in evalvacije

Med temeljne dejavnosti svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli nujno sodita tudi načrtovanje in evalvacija, ki se prepletata tako z nudenjem pomoči kot z razvojnim in preventivnim delom.

Dejavnosti načrtovanja in evalvacije so pomembne za operacionalizacijo, vrednotenje ter zagotavljanje celostnosti in kontinuiranosti prispevka svetovalne službe pri reševanju individualnih, skupinskih in drugih kompleksnih problemov vrtca oziroma šole. Prav zato predstavljajo *bistven pogoj za kvalitetno opravljeno delo in ustvarjalni razvoj* tako same svetovalne službe kot vrtca oziroma šole v celoti.

2. SVETOVALNA SLUŽBA V VRTCU

2.1 Uvod

Svetovalna služba v vrtcu je tisto posebno mesto v vrtcu, s katerega se vzpostavlja svetovalni odnos z vsemi udeleženi v vrtcu. Svetovalna služba svoje temeljne funkcije (svetovanje, posvetovanje, koordinacijo) opravlja na način tega posebnega odnosa. Svetovalna služba se v vrtcu preko svetovalnega odnosa vključuje v procese dogovarjanja, sodelovanja, povezovanja in pobude.

Preko svetovalnega odnosa si vedno znova prizadeva za jasno in strokovno opredelitev problema oziroma vprašanja, za prepoznavanje in ustvarjalno kritično presejanje najrazličnejših pristranosti in konfliktnosti vseh udeleženi v projektu pomoči in/ali sodelovanja, za vzpostavljanje dogovorov in sporazumov, ki temeljijo na razvidnosti mej, vlog in odgovornosti.

Preko svetovalnega odnosa si svetovalna služba v projektih pomoči in/ali sodelovanja prizadeva vzpostavljati in vzdrževati pogoje, v okviru katerih je uspešno dogovarjanje in sodelovanje možno tudi nadaljevati. *Svetovalna služba v vrtcu je zato tisto posebno mesto pomoči in sodelovanja v vrtcu, kjer se vsakokrat mobilizirajo strokovne in človeške moči za pomoč in podporo otroku, s ciljem, da se vsakokrat znova zagotovi dovolj varno in spodbudno okolje za otrokovo napredovanje.*

Kot posebno mesto dogovarjanja, sodelovanja, razvojnega dela, pobude in pomoči svetovalna služba v vrtcu tako nagovarja otroke in njihove starše, vzgojitelje in njihove pomočnike, pedagoške vodje in ravnatelje ter druge strokovne delavce znotraj in po potrebi tudi zunaj vrtca. *Zelo pomembno je, da je svetovalna služba vsem udeležencem v vrtcu enako dostopna in da je dostopnost vsem dovolj dobro razvidna. Sama si mora prizadevati, da najde pot do tistih podsistemov oziroma posameznih udeležencev v vrtcu (vzgojiteljev, pedagoških vodij, staršev ...), ki se ne čutijo nagovorjeni.*

Delo svetovalne službe v vrtcu je usmerjeno k fleksibilnemu prilagajanju vrtca tako splošnim kot posebnim potrebam otrok v vrtcu. Svetovalna služba v vrtcu sodeluje pri vzpostavljanju optimalnih pogojev za razvoj in učenje vseh otrok v vrtcu in v tem istem temeljnem okviru tudi otrok s posebnimi potrebami.

V projektu prilagajanja vrtca otrokovim posebnim potrebam z nosilcem individual(izira)nega programa (praviloma vzgojiteljem) sodeluje kot *koordinator*, ki v ta namen spodbudi in poveže vse potrebne strokovne moči za pripravo, izvedbo in spremljanje individual(izira)nega programa. Svetovalna služba se v samo načrtovanje, izvedbo in spremljanje individual(izira)nega programa vključuje v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo.

Ker je temeljni cilj svetovalne službe v vrtcu sodelovati pri vzpostavljanju in vzdrževanju pogojev za optimalni razvoj vsakega otroka v vrtcu, njeno delo temelji na:

- *posebni skrbi pri sprejemu in uvajanju otroka v vrtec,*
- *upoštevanju splošnih značilnosti razvoja in učenja otrok v predšolskem obdobju ter ugotavljanju in upoštevanju posebnosti telesnega, osebnega (spoznavnega in čustvenega) in socialnega razvoja otrok, ki so vključeni v vrtec,*
- *ugotavljanju in upoštevanju značilnosti ožjega in širšega socialnega okolja, iz katerega prihajajo otroci, vključeni v vrtec,*
- *upoštevanju splošnih značilnosti vrtca kot ustanove in posebnosti vrtca (velikost, programi, kadrovski in materialni pogoji),*
- *ugotavljanju in upoštevanju značilnosti vsakdanjega življenja in dela oddelčne skupine (npr. »dnevne režima«, interakcij odraslih z otroki, interakcij med otroki in podobnih pomembnih vidikov konkretnega uresničevanja ciljev predšolske vzgoje) in*
- *posebni skrbi pri prehodu otroka iz vrtca v šolo.*

V skladu s splošnimi izhodišči so osnovne vrste dejavnosti svetovalne službe v vrtcih naslednje: *dejavnosti pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije.* Dejavnosti se medsebojno prepletajo; tako razvojno in preventivno delo kot tudi nudenje pomoči potekata na osnovi načrtovanja in evalvacije. *Med osnovnimi dejavnostmi je za vrtec še posebno pomembno preventivno delo in nanj vezano posredno delo, ki poteka preko sodelovanja in posvetovanja z vsemi udeleženi v svetovalnem odnosu.*

Osnovna področja dejavnosti svetovalne službe v vrtcu, ki jih kot najbolj uporabna prinaša vsakdanja praksa, pa so:

- *svetovalno delo z otroki,*
- *svetovalno delo z vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev,*
- *svetovalno delo s starši,*
- *sodelovanje z vodstvom in*
- *sodelovanje z zunanjimi ustanovami.*

Svetovalna služba v vrtcu opravlja svetovalno delo z otroki, vzgojitelji in s starši ter sodeluje z vodstvom in zunanjimi ustanovami na naslednjih področjih vsakdanjega življenja in dela v vrtcu:

- na področju *igre in poučevanja*;
- *kulture, vzgoje, klime in reda v vrtcu*;
- *telesnega, osebnega (spoznavnega in čustvenega) in socialnega razvoja*;
- *sprejema in uvajanja otrok v vrtec in prehoda otrok iz vrtca v šolo*
- ter na področju *socialno-ekonomskih stisk*.

Delo svetovalne službe opravljajo svetovalni delavci, ki so psihologi, pedagogi, socialni delavci, socialni pedagogi in defektologi. Vsi so strokovno usposobljeni za opravljanje svetovalnega dela v vrtcih in šolah. Ker predstavljajo »Programske smernice« koncept (doktrino) svetovalnega dela v vrtcu, ponujajo vsakemu posameznemu svetovalnemu delavcu ne glede na njegov strokovni profil samo najširši skupni okvir za konkretno delo. *Naloga vsakega posameznega svetovalnega delavca pa je, da v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo in glede na posebnosti ter vsakokratne potrebe vrtca in vseh udeleženih v njem s pomočjo »Programskih smernic« vsakokrat znova izbere prioritete naloge in jasno opredeli svoj posebni strokovni delež oziroma prispevek svetovalne službe v vrtcu.*

2.2 Osnovna področja dela svetovalne službe v vrtcu

Osnovna področja dela svetovalne službe v vrtcu so:

- **svetovalno delo z otroki**
- **svetovalno delo z vzgojitelji in njihovi pomočniki**
- **svetovalno delo s starši**
- **sodelovanje z vodstvom vrtca**
- **sodelovanje z zunanjimi ustanovami**

Pri vsakem izmed navedenih področjih je delo svetovalne službe usmerjeno na posameznika, skupino ali celotno populacijo udeležencev v vrtcu.

2.2.1 Svetovalno delo z otroki

Praviloma je svetovalna služba v vrtcu v manjši meri usmerjena neposredno na otroke. Bolj kot neposredno otroke nagovarja njihove starše in vzgojitelje. Vseeno pa se v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo in posebnimi potrebami tako otrok kot vrtca ukvarja tudi z otroki neposredno (v individualnih ali skupinskih oblikah dela).

- pomoč otrokom v podporo in spodbudo za njihov najboljši možen razvoj

- pomoč otrokom pri uvajanju v vrtec, pri prehodu iz ene skupine v drugo, pri prehodu v drugi vrtec in pri prehodu v šolo
- pomoč otrokom s težavami, ki izvirajo iz socialnega okolja
- pomoč otrokom s težavami v prilagajanju in sodelovanju v skupini
- pomoč otrokom z razvojnimi težavami
- pomoč otrokom s posebnimi potrebami

2.2.2 Svetovalno delo z vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev

Za svetovalno službo v vrtcu je še posebno značilno, da tako v okviru dejavnosti pomoči kot v okviru preventivnih dejavnosti prevladujejo posredne oblike dela, zato je svetovalno delo z vzgojitelji in njihovimi pomočniki posebno pomembno. Svetovalno delo z vzgojitelji in njihovimi pomočniki vključuje predvsem posvetovanje ter načrtovanje, spremljanje in evalvacijo vsakdanjega življenja in dela v oddelčni skupini; svetovalni delavec v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo in v okviru možnosti z vzgojiteljem in njegovim pomočnikom sodeluje tudi pri izvedbi. Vzgojitelj oziroma njegov pomočnik in svetovalni delavec vsak s svojega vidika poznata otroka in sta mu lahko vsak po svoje v pomoč, zato se pri reševanju vprašanj posvetujeta in sodelujeta. Skupaj ugotavljata stanje, zbirata in analizirata podatke, skupaj načrtujeta spremembe in izboljšave, svetovalni delavec vzgojitelju pomaga v okviru možnosti tudi pri izvedbi oziroma uvajanju izboljšav in ponovno skupaj ugotavljata rezultate.

1. Svetovanje in posvetovanje z vzgojitelji in njihovimi pomočniki pri načrtovanju programa predšolske vzgoje v oddelku

- pri oblikovanju fizičnega in socialnega okolja, pri vsebinski ponudbi dejavnosti v vrtcu, pri izboru in ponudbi didaktičnega materiala, pri izboru primernih oblik in metod dela z otroki, pri organizaciji časa, pri organizaciji počitka in spanja v vrtcu, pri organizaciji in izvedbi hranjenja v skupini, pri vlogi vzgojitelja in načinov komuniciranja z otroki, pri vlogi pomočnika vzgojitelja ipd.
- o vzgojiteljevih pogojih dela, o prispevkih posameznih udeležencev pri uresničevanju programa v oddelku, o možnostih vključevanja staršev v vzgojno-izobraževalno delo v oddelku, o uspešnih oblikah informiranja in sodelovanja staršev v vrtcu, o timskem delu med strokovnimi sodelavci ipd.
- pri oblikovanju individualiziranih programov za integrirane otroke s posebnimi potrebami

2. Sodelovanje z vzgojitelji in njihovimi pomočniki pri ugotavljanju stanja in evalvaciji vzgojno-izobraževalnega dela v oddelku

- analiza vzgojno-izobraževalnega okolja v oddelku z vidika prostorskih pogojev, organizacije prostora in didaktične opremljenosti

- analiza pogojev za vzgojno-izobraževalno delo z vidika časovne organizacije in »dnevnega režima« v oddelku
- analiza komunikacije in interakcij med otroki ter med otroki in odraslimi v oddelku
- analiza vzgojiteljevih pričakovanj in njihovega vpliva na njegov odnos z otroki in starši
- analiza zadovoljivega upoštevanja posebnosti in drugačnosti otrok pri vzgojno-izobraževalnem delu v oddelku
- spremljanje razvoja skupine v oddelku
- spremljanje razvoja posameznega otroka v oddelku

3. Sodelovanje z vzgojitelji in njihovimi pomočniki pri izvajanju programa za predšolske otroke v oddelku

- svetovalni delavec neposredno sodeluje z vzgojiteljem v podporo in pomoč pri uresničevanju programa in njegovih lastnih ustvarjalnih možnosti
- sodeluje z vzgojiteljem, ki ima težave pri vodenju skupine, pri obvladovanju otrok v skupini zaradi disciplinskih težav, pri čustvenih, osebnostnih stiskah otrok ipd.
- vzgojitelju neposredno pomaga pri oblikovanju skupine kot socialne skupnosti, izboljšanju njene klime, spremlja razvoj skupine in posameznega otroka
- koordinira vzgojno-izobraževalno delo z otroki s posebnimi potrebami, ki so integrirani v redne oddelke, v skladu s strokovno usposobljenostjo nudi neposredno pomoč pri delu z integriranimi otroki s posebnimi potrebami
- sodeluje pri vključevanju in uvajanju novosprejetih otrok v skupino
- sodeluje pri prehodu otroka iz vrtca v šolo, iz oddelka v oddelek, iz vrtca v drug vrtec

4. Sodelovanje svetovalne službe pri strokovnem izobraževanju in usposabljanju vzgojiteljev ter njihovih pomočnikov

- ugotavljanje in analiza potreb po strokovnem izpopolnjevanju
- sodelovanje pri načrtovanju, organizaciji in izvajanju raznih oblik strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja v vrtcu (tematska predavanja, urjenje v socialnih spretnostih, tematske in problemske delavnice, vodenje diskusijskega učenja, intervizijskih skupin ipd.)
- sodelovanje v strokovnih aktivih vrtca
- seznanjanje s sodobnimi trendi v vzgoji in izobraževanju
- predstavljanje strokovne literature

2.2.3 Svetovalno delo s starši in družinami

Vrtec je za razliko od šole opredeljen v prvi vrsti kot dopolnjevalec in pomočnik staršem oziroma družinam pri zagotavljanju čimbolj kvalitetnega življenja njihovih

otrok. Za vrtec zato starši predstavljajo pomembne sogovornike in soustvarjalce. Vrtec in družina se odpirata drug drugemu, pri čemer se je še veliko treba naučiti, na novo opredeliti sodelovanje in vzajemno spoštovanje, tako upoštevanje zasebnosti, najrazličnejših drugačnosti in posebnosti otrok in družin na eni strani kot upoštevanje strokovne avtonomnosti vrtca na drugi strani. Pomoč vrtcu pri iskanju in vzpostavljanju novih oblik kvalitetnega dopolnjevanja vrtca in staršev oziroma družin zagotovo predstavlja eno najpomembnejših nalog svetovalne službe v vrtcu. Posebno skrb naj svetovalna služba namenja tistim staršem oziroma družinam, ki ne sodelujejo z vrtcem.

1. Pomoč vzgojiteljem in vodstvu vrtca pri razvijanju oblik kvalitetnega sodelovanja med vrtcem in starši

- analiza potreb staršev po sodelovanju z vrtcem
- analiza potreb vzgojiteljev in njihovih pomočnikov ter vrtca kot ustanove po sodelovanju s starši
- analiza obstoječih oblik sodelovanja med starši in vrtcem ter oblikovanje predlogov za njihovo izboljšanje ter možnih novih oblik sodelovanja med starši in vrtcem
- sodelovanje svetovalne službe pri pripravi publikacije o vrtcu
- pomoč vodstvu pri vključevanju staršev v oblikovanje podobe vrtca
- pomoč vzgojiteljem in vodstvu pri vključevanju staršev v načrtovanje programa življenja in dela v posameznem oddelku in vrtcu kot celoti
- pomoč vzgojiteljem in njihovim pomočnikom pri načrtovanju govorilnih ur in roditeljskih sestankov, pri organiziranju »dnevov odprtih vrat« in drugih podobnih oblik sodelovanja za starše otrok, ki so že vključeni v vrtec, in za starše, ki svoje otroke v vrtec še le nameravajo vključiti ipd.
- pomoč vzgojiteljem in vodstvu pri implementaciji novih oblik sodelovanja med vrtcem in starši

2. Pomoč staršem pri njihovem vključevanju v vzgojno-izobraževalno delo v oddelku

- pomoč staršem pri postopnem uvajanju otroka v vrtec
- spodbujanje in nudenje podpore staršem, ki se želijo občasno ali redno kot prostovoljci vključiti v različne dejavnosti v vrtcu

3. Pomoč staršem pri razumevanju in spodbujanju otrokovega razvoja in učenja v predšolskem obdobju in pri opravljanju starševske vloge

- sodelovanje pri načrtovanju, organizaciji in izvajanju izobraževanja za starše (razna tematska predavanja, izobraževalne delavnice, okrogle mize ipd.)

- izvajanje različnih oblik individualnega ali skupinskega svetovanja (individualni razgovori, razne skupinske svetovalne delavnice oziroma »šole« ali »večeri« za starše ipd.)
- informiranje staršev (o dodatnih in posebnih ponudbah vrtca ipd.)

4. Pomoč staršem, ko je zaradi njihovih različnih osebnostnih, socialnih, zdravstvenih ali materialno-ekonomskih stisk ogrožen otrokov normalni razvoj

- izvajanje različnih oblik individualnega ali skupinskega svetovanja staršem in družinam (po posebnih strokovnih programih pomoči za starše oziroma družino, individualni ali skupinski razgovori s starši, informiranje staršev, pomoč pri vzpostavljanju komunikacije z ustreznimi ustanovami ipd.)

5. Individualni pogovori – pogovorne ure za starše

- starši morajo imeti s strani vrtca zagotovljeno stalno možnost neposrednega obračanja tudi na svetovalno službo, ne samo vzgojitelja in njegovega pomočnika (zaradi potreb po svetovanju, potreb po informiranosti in nenazadnje tudi zaradi potreb in pobud glede izobraževanja staršev, ki ga lahko omogoči vrtec).

2.2.4 Sodelovanje z vodstvom vrtca

Sodelovanje z vodstvom vrtca je za svetovalno službo, ki pri svojem delu pristopa celostno in kompleksno ter razvojno in preventivno, zelo pomembno. Svetovalna služba sodeluje z ravnateljem in pedagoškimi vodji pri oblikovanju razvojnega programa vrtca, letnega delovnega načrta, pri spremljanju in evalvaciji vsakdanjega življenja in dela v vrtcu, pri razvijanju raznih izboljšav, pri spodbujanju strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja vseh strokovnih delavcev v vrtcu ter pri iskanju kvalitetnih oblik sodelovanja vrtca s starši.

1. Sodelovanje pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji vsakdanjega življenja in dela v vrtcu

- sodeluje pri oblikovanju letnega delovnega načrta vrtca, pri načrtovanju in izbiraanju različnih programov v vrtcu, oblikuje predloge za izboljšanje kvalitete dela v vrtcu, sodeluje pri izdelavi predlogov za nadstandardne programe ipd.
- sodeluje pri spremljanju in evalvaciji vsakdanjega življenja in dela v vrtcu (pri evalvaciji kvalitete programov, metod načrtovanja dela, didaktičnih pristopov, oblik sodelovanja s starši, pri identifikaciji dobrih pogojev v vrtcu na eni strani in ovir, ki onemogočajo optimalni razvoj otrok, na drugi strani, pri ugotavljanju ovir

za vzpostavljanje stikov vrtca z zunanjimi ustanovami ipd.) ter v ta namen pripravi in predlaga ustrezno metodologijo in instrumente

2. Posvetovalno delo z vodstvom vrtca

- svetovalna služba posvetovalno delo z vodstvom vrtca opravlja v okviru rednih ali občasnih kolegijev, ki jih sklicuje vodstvo, na raznih drugih delovnih sestankih z ravnateljem, pedagoškim vodjo ali skupaj v timu, na sklicih vzgojiteljskega zbora, strokovnih aktivov ipd.
- z vodstvom se posvetuje glede vprašanj, ki zadevajo organizacijo in potek vsakdanjega življenja in dela v vrtcu, kulturo in klimo v vrtcu
- z vodstvom se posvetuje glede zagotavljanja ustreznih kadrovskih in materialnih pogojev za integracijo otrok s posebnimi potrebami in glede koordinacije vzgojno-izobraževalnega dela z integriranimi otroki s posebnimi potrebami
- z vodstvom se posvetuje glede potreb po raziskovalnem in razvojno-analitičnem delu v vrtcu, glede vključevanja vrtca v razne razvojne, inovativne in preventivne projekte
- z vodstvom se posvetuje glede primernih oblik strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja strokovnih delavcev v vrtcu
- z vodstvom se posvetuje o izboljšanju oblik sodelovanja s starši, načinih vključevanja staršev v življenje in delo vrtca, o možnostih izobraževanja staršev ipd.

2.2.5 Sodelovanje z zunanjimi ustanovami

Z vidika strokovne avtonomnosti, celostnega in interdisciplinarnega pristopa je za svetovalno službo zelo pomembno tudi sodelovanje s strokovnimi sodelavci iz ustreznih zunanjih ustanov. Pomembno je, da se v projektih pomoči in/ali sodelovanja, kadar je treba, zna in zmore obrniti nanje.

- V projektih pomoči in preventivnega dela svetovalna služba v vrtcu tesno sodeluje z mobilnim defektologom.
- V projektih pomoči, razvojnega in preventivnega dela svetovalna služba po potrebi sodeluje tudi s strokovnimi delavci iz ustreznih zunanjih ustanov (svetovalni centri, vzgojne posvetovalnice, mentalno-higienski oddelki pri zdravstvenih domovih ter druge ustrezne zdravstvene ustanove in organizacije, centri za socialno delo, vzgojno-izobraževalni zavodi za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami, socialno varstveni zavodi za usposabljanje idr.).
- V najrazličnejših projektih pomoči in/ali sodelovanja svetovalna služba v vrtcu sodeluje tudi s svetovalno službo iz osnovne šole.
- V izobraževalnih, razvojnih in preventivnih projektih svetovalna služba v vrtcu sodeluje z Zavodom RS za šolstvo, Pedagoškim inštitutom, fakultetami in dru-

gimi visokošolskimi izobraževalno-raziskovalnimi organizacijami, Republiškim strokovnim aktivom svetovalnih delavk in delavcev iz vrtcev idr.

2.3 Pogoji

Za kvalitetno opravljanje dela v svetovalni službi mora svetovalni delavec na podlagi temeljne opredelitve in temeljnih načel dela svetovalne službe v vrtcih in šolah v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo:

- *oblikovati letni delovni načrt svetovalne službe*, ki je del letnega delovnega načrta vrtca in izhaja iz rezultatov razvojno-analitičnih nalog ter letnih poročil o delu svetovalne službe,
- *se pripravljati na svetovalno delo* (priprava je integralni del katerekoli naloge svetovalnega delavca),
- *se stalno strokovno izpopolnjevati* na različnih seminarjih, s študijem strokovne literature *in preverjati lastno strokovnost v supervizijskih skupinah*.

Pri tem mora imeti zagotovljene ustrezne materialne in delovne pogoje³:

- *lastno pisarno* za individualne razgovore in razgovore v manjši skupini (do 4 osebe), ki naj se praviloma nahaja blizu otrok in vzgojiteljev ter pomočnikov vzgojiteljev (ker svetovalni proces lahko poteka le v zaupnih razmerah, je v primeru, da ni mogoče zagotoviti lastne pisarne, nujno zagotoviti posebni prostor vsaj za čas neposrednega svetovalnega dela),
- *opremo* v pisarni (telefon, računalnik, opremljen s programom za statistično obdelavo podatkov, primerno opremo za hrambo osebnih podatkov v skladu z zakonom),
- *stalni prostor za delo v manjših skupinah* (4–10 oseb),
- *ustrezno strokovno literaturo, priročnike in pripomočke*,
- *administrativno pomoč*,
- *ustrezno organizacijo časa in vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu*, ki bo udeležencem (vzgojiteljem, pomočnikom vzgojiteljev in drugim strokovnim delavcem v vrtcu, vodstvu in staršem) omogočala sodelovanje s svetovalno službo,
- *druge delovne pogoje*, ki naj se podrobneje predvidijo in ustrezno formalizirajo tako za splošne kot za posebne primere svetovalne službe v vrtcu.

³ Kurikularna komisija je ob obravnavi in sprejemu »Programskih smernic« na Strokovnem svetu za splošno izobraževanje predlagala zagotovitev materialnih in delovnih pogojev, potrebnih za opravljanje svetovalnega dela v skladu s »Programskimi smernicami«, ki so navedeni v nadaljevanju.

3. VIRI IN LITERATURA

- Baruth, L. G., Robinson, E. H., III., *An Introduction to the Counselling Profession*, Prentice-Hall International, London 1987.
- Bečaj, J., »Kako se med seboj vidijo učitelji, šolski svetovalni delavci in vodstveni delavci na osnovni šoli«, v: *Osnovna šola na Slovenskem* (zbornik), Didakta, Radovljica 1990.
- Bezić, T. in Rupar, B., »Vsebinski prikaz preverjanja prvih in uvodnih gradiv kurikularne komisije pri svetovalnih delavcih v študijskih skupinah« (delovno gradivo ZRSŠ), Ljubljana 1997.
- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*, MŠŠ, Ljubljana 1995.
- Bovair, K. in McLaughlin, C., *Counselling in Schools - a Reader*, D. Fulton Publishers, London 1993.
- Čaćinovič-Vogrinčič, G., *Psihologija družine*, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana 1998.
- Dryden, W. et al., *Handbook of counselling in Britain*, Routledge, London 1993.
- Fisher, L., Sorenson, G. P., *School Law for Counselors, Psychologists and Social Workers*, Longman, New York 1996.
- Guidelines for the Practice of Guidance and Counselling in Schools*, National centre for Guidance in Education, Dublin 1996.
- Gysbers, C. N. in Henderson, P., *Developing and Managing Your School Guidance Program*, American Counseling Association, 1994.
- Izhodišča kurikularne prenove*, Nacionalni kurikularni svet, Ljubljana 1996.
- Izhodišča kurikularne prenove svetovalne službe v vrtcih*, Kurikularna komisija za svetovalno delo, Urad RS za šolstvo, Ljubljana 1997.
- Jurman, B., *Načrtovanje življenja in dela osnovne šole; Delo šolskih svetovalnih delavcev*, Pedagoški inštitut, Ljubljana 1978.
- K-12 Developmental Guidance & Counseling Curriculum*, American School Counselor Association, 1991.
- Lussi, P., *Systemische Sozialarbeit*, Haupt, Stuttgart-Bern 1991.
- Pediček, F., *Svetovalno delo in šola*, CZ, Ljubljana 1967.
- Pediček, F., *Delovanje šolske svetovalne službe v osnovni šoli*, Pedagoški inštitut, Ljubljana 1972.

- »Prikaz odgovorov na Vprašalnik za svetovalne delavce v vrtcih in šolah o obstoječem stanju svetovalnega dela v vrtcih in šolah«, Urad RS za šolstvo, Ljubljana 1997.
- »Prikaz odgovorov na Vprašalnik o osnutku Programskih smernic svetovalne službe v vrtcih in šolah za svetovalne delavce v študijskih skupinah«, RIC - Državni izpitni center, Ljubljana 1998.
- »Prikaz odgovorov na Vprašalnik o osnutku Programskih smernic svetovalne službe v vrtcih in šolah za vzgojitelje oziroma učitelje v vrtcih in šolah«, RIC - Državni izpitni center, Ljubljana 1998.
- »Prikaz odgovorov na Vprašalnik o osnutku Programskih smernic svetovalne službe v vrtcih in šolah za ravnatelje v vrtcih in šolah«, RIC - Državni izpitni center, Ljubljana 1998.
- Profesionalizacija šolskega svetovalnega dela* (zbornik), Ljubljana 1996.
- Položaj in perspektiva šolskega svetovalnega dela* (zbornik), Slovensko društvo pedagogov, Ljubljana 1991.
- Posodobitev šolske svetovalne službe* (gradivo), Zavod RS za šolstvo, Ljubljana 1992.
- Posvet svetovalnih delavcev »Položaj in perspektiva šolskega svetovalnega dela«* (zaključki), Maribor 1991.
- Posvet svetovalnih delavcev »Profesionalizacija šolskega svetovalnega dela«* (zaključki), Portorož 1996.
- Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič-Vogrinič, G., Musek, J., *Koncept svetovalnega dela v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah* (raziskava), Ljubljana 1997.
- Resman, M., »Razvojna vloga šolske svetovalne službe«, v: *Sodobna pedagogika*, št.1-2/1996.
- Resman, M., »Kurikularna prenova in razpota šolske svetovalne službe«, v: *Programska prenova naše osnovne in srednje šole* (zbornik), Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije, Ljubljana 1997.
- Šolska zakonodaja I*, MŠŠ, Ljubljana 1996.
- »Zapisi skupinske obravnave osnutka Programskih smernic svetovalne službe v vrtcih in šolah svetovalnih delavcev v študijskih skupinah« (analiza odgovorov), Urad RS za šolstvo, Ljubljana 1998.
- »Zapisi skupinske obravnave predloga Programskih smernic svetovalne službe v vrtcih in šolah svetovalnih delavcev v študijskih skupinah« (analiza odgovorov), Urad RS za šolstvo, Ljubljana 1998.
- Zbornik študijskih skupin šolskih svetovalnih delavcev* (ur. Bezić, T. in Rupar, B.), Zavod RS za šolstvo, Ljubljana 1997.

PREDŠOLSKA VZGOJA V VRTCU

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

ISBN 978-961-234-653-9

9 789612 346539